

מת. המגיד מדובנא. מט. ב"ר ב. נ. מלבי"ם. נא. שערי חיים. נב. ע"ז יט א.
 נג. שערי פרנסה טובה. נד. חולין צב א. נה. תנא דבי אליהו זוטא כה, ועי' תענית ה.
 נו. יומא יט ב. נז. שפ"א. נח. מדרש תהלים כאן. נט. שם. ס. שערי פרנסה
 טובה. סא. ר"י ן' יחיא (במקראות גדולות). סב. רד"ק. סג. ר"י ן' יחיא.
 סד. ר"י יעבץ. סה. ר"י ן' שועיב. סו. ר"י חיון. סז. בעל ההפלאה בהקדמה.
 סח. זקן אהרן. סט. מדרש תהלים. ע. קומץ המנחה. עא. מלבי"ם. עב. מדרש
 חכמים לר' פנחס מפאלאצק. עג. רבנו יונה משלי יב. עד. חכמי הדרוש. עה. משלי
 דוד בס' תהלים שנדפס בורשה. עו. ר' יוסף יעבץ. עז. רד"ק. עח. רקנטי.
 עט. ר"י חיון. פ. עי' ספורנו. פא. עדות ביהוסף. פב. המגיד מדובנא. פג. ב"ר ב.
 פד. דרך פקודיך. פה. ר"י יעבץ. פו. עקדת יצחק. פז. ר"מ עראמה, בנו של בעל
 עקדת יצחק. פח. ר"י מוסקאטו.

ס"ב

פרק ב

אוצר החכמה

ס"ב

למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק (ב א).

אוצר החכמה

המזמור הקודם היה הקדמה לכל ספר תהלים, וכאן מתחיל עיקר הספר המדבר
 ביסורים ובפורעניות שבאו על דוד וישראל בימיו, והיו סימן לצרות ולפורעניות.
 הן של היחיד והן של כלל ישראל בכל התקופות, וקשר דוד את היסורים עם תקות
 הגאולה לחזק לב ישראל שלא תאבד תקותם באורך ימי הגלות, עד ביאת גואל
 צדק משיח בן דוד.

ואומר: למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק, (א) לפי פירוש אחד, אמר דוד
 מזמור זה כשנמשח למלך, וכששמעו על כך פלשתים עלו עליו למלחמה כמו שמבואר
 בשמואל-ב (ה, יז) וישמעו פלשתים כי משחו את דוד למלך על ישראל ויעלו כל
 פלשתים לבקש את דוד, וישמע דוד וירד אל המצודה. ופלשתים באו וינטשו בעמק
 רפאים. וכנגדם אמר דוד למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק, למה רגשו ונתקבצו
 כלם ולאומים יהגו בלבם ריק. ועוד (ב) שאומרים עלינו שאנו ריק. ויש מפרשים
 (ב) למה רגשו גוים, למה כמו לריק, וכן נמצא לשון כזה במדרש והיינו לשוא רגשו
 הגוים ולאומים יהגו ריק, כי יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו.
 ובמדרש תהלים: אמר רב יצחק, אפילו אומר אדם לחבירו למה אתה עושה
 כך, הוא כועס עליו, והצדיקים אומרים להקב"ה למה אתה עושה כן ואינם נענשים.
 לפי שלא בקש טובה לעצמו אלא על ישראל.

ייתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו (ב ב).

ואומר: ייתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד (ג) נתייעצו יחד בסוד, ומהי
 העצה ננתקה את מוסרותימו, כפי שמבואר להלן. על ה' (ד) שלא לעובדו, ועל
 משיחו שלא ימלוך, (ה) שידעו שעל פי ה' מלך דוד ושמואל נביא ה' משחו למלך.
 (ו) משל לגבור שהיה במדינה, וכשהיו הגייסות באות לאותה מדינה היו יראים

מאותו גיבור, ואומרים, מה נעשה, בואו ונהרוג אותו גיבור ואחר כך נדוג למדינה, כך אלו.

ואמר ר' אייבו (ז) כל ריגושן של רשעים וכל יגיען לריק, כמו שנאמר ויגעו עמים בדי אש ולמים בדי ריק (חבקוק ב), אבל ישראל לא יגעו לריק ולא ילדו לבהלה.

ועוד (ח) למה רגשו גוים, שהרשעים נמשלו לים, כמו שנאמר והרשעים כים נגרש (ישעיה נז), כשם שהים מבקש לגרוף את העולם והחול מעמידו, כך הם הרשעים, ולכן אומר למה רגשו גוים ולמים יהגו ריק, אחר שלא יצליחו לכלות את זממם בצדיקים.

ויש אומרים (ט) שמזמור זה אמר דוד לזמן ימות המשיח, שאז יתעוררו הגוים במאמץ אחרון, כנר העומד ליכבות, לעמוד על נפשם אחרי שלא הועילו להם כל ההשתדלויות שעשו למחוק שם ישראל ולהשכיח שם אלקי ישראל ולהעמיד הטומאה במקומם, וכן עשו נמרוד ופרעה ועמלק ונבוכדנצר, והנה מצא ה' את אברהם היפך נמרוד, ודוד היפך האומות, והיה ראוי דוד להיות משיח אשר אליו עינינו צופות, אבל לעת הקץ לא יהי מקום לרשעים כלל, כי דרכם תאבד לגמרי ויעבדו הכל לאל ית' כמו שניבא יחזקאל ונתתי לכם לב בשר. (יחזקאל לו), ונאמר בזכרי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (זכרי' יג). והנה כל זה יהיה כלול בבן בנו של דוד משיח ה', וכנגד התעוררות הגוים לעמוד על נפשם נאמר המזמור הזה, שנאמר ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגו' ויצא ה' ונלחם בגוים ההם וגו' (זכריה יד) ונאמר במלחמת גוג, ובאת ממקומך מירכתי צפון אתה ועמים רבים אתך וגו' ועלית על עמי ישראל כענן לכסות הארץ. והיה ביום ההוא תעלה חמתי באפי וגו' (יחזקאל לח).

ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו (ב ג).

ולעתיד לבא יאמרו ננתקה את מוסרותימו, הקשרים בין ירושלים של מטה לירושלים של מעלה, ונשליכה ממנו עבתימו שלא יהיו עוד חשובים ממנו, ואז יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו, שיסכל עצתם, והוא בחר בנו מכל האומים ומי יאמר לו מה תעשה, והורה בזה כי הדבר יתקיים ולא ישתנה כלל.

ועוד, (י) שלעתיד לבוא יביא הקב"ה האומות בעמק יהושפט וישאל אותם, מה עונש ראוי לישראל על שחטאו נגדי, והם יקטרגו על ישראל ויפליגו בחומרת העונש שיבקשו שיענשו בו ישראל. וזהו שנאמר, למה רגשו גוים ולמים יהגו ריק יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, היינו שיקטרגו על ישראל למה הקב"ה מטיב עמהם, ויושב בשמים ישחק למו, ומהו השחוק, באפו ובחרונו יבהלמו, בזה שהם קיטרגו על ישראל בזה יבהלמו.

ובתרגום: מלכי ארץ ושלטונות נתחברו יחד למרוד לפני ה' ולהתקוטט עם משיחו. ובמדרש (יא) ננתקה את מוסרותימו זו מצות תפילין, ונשליכה ממנו עבתימו, זו מצות ציצית.

ועוד ננתקה מוסרותימו שמאז שניתנה תורה לישראל אין האומות חפשיות